

Silvija Seres

Du har sikkert hørt at 65% av dagens arbeidsplasser er borte om ti år. Denne dystopien ønsker Silvija Seres å opplyse for oss. Hun ser ikke fremtiden som så mørk.

Jørund O. Gustavsen (tekst) Torstein Brechan (foto)

Publisert Gaiden Desember 2017

Silvija Seres er et navn i vinden. Hun er teknolog, men i motsetning til sine kolleger snakker hun et språk som er høyst forståelig for oss ikke-teknologer. Hun har drevet algoritmeforskning på Oxford og i Silicon Valley. Hun drev med kunstig intelligens lenge før det ble kult. Hun jobbet med lønnsomhet for søkemotorer før det ble lønnsomt. I dag er hun styremedlem i flere store norske selskaper, Veritas, Nordea, NRK og Oslo Børs kan nevnes. Alt dette er imponerende, men like fullt har hun fire barn hjemme på 4, 7, 8 og 10 år. I følge henne selv holder hun på å gå i oppløsning, men vi tror henne ikke.

Korstog. Nå er hun ute på en foredragskampanje som handler om å bevisstgjøre Norge om sin posisjon i den digitale omstillingen som foregår i verden. Hun synes det er for mange som snakker med store ord om eksponentiell vekst og disruptsjon. (Eksponentiell vekst handler om at den digitale utviklingen skjer med fordobling av f.eks. prosessorkraft hvert 1,5 år, og disruptsjon handler om hvordan teknologi benyttes til å ødelegge, fortrenge og legge gamle forretningsmodeller bak seg. Red.anm.) Hun mener at holdningene til denne problematikken kommer til syne på en alt for naiv og populistisk måte. Det er ikke nok å ta på seg en hettegenser og besøke Silicon Valley og så komme hjem og rope om at vi må ta risikoer.

Norges vei. Norge kan, like lite som noe annet land eller sted, bli Silicon Valley. Vi må forestå den digitale utviklingen på vår egen måte, sier Seres. - Vi må gjøre dette med en større grad av selvbevissthet. Norge har gjennom over hundre år hatt en ledende posisjon innenfor høyteknologi for prosessindustrien. Framover kan dette handle om olje, men det kan like gjerne handle om marine næringer eller utvikling av infrastruktur. Offentlig administrasjon,

helse, velferd og utdanning er også arenaer vi kan konkurrere på.

Et under. Darwin blir ofte husket for den raskestes rett. - Det er mer aktuelt for oss i Norge å huske ham for teorien om at der utviklingstrykket er høyest, der foregår evolusjonen mest effektivt, mener hun. - Vi har alle odds mot oss; ugunstig geografi, dårlig klima og alt for mye HMS. Det siste blir sagt med et lite smil. Poenget til Seres er at vi har fått til vanvittig mye i dette landet til tross for at vi må ta hensyn til de nevnte forholdene i mye større grad enn våre konkurrenter.

Utfordring. Det viktigste budskapet fra Seres til fagbevegelsen er at vi ikke må kjempe for det bestående. - Halvparten av jobbene forsvinner i løpet av ti år, sier hun, da er det lite samfunnstjenlig å beskytte det bestående. - Vi må bruke fagforeningenes unike posisjon til å oppтре som utålmodige endringsagenter og samtidig kjempe for egen utvikling. Hun mener at fagforeningenes viktigste krav må være at virksomhetene legger planer for utvikling av sine ansatte. - Krev en time med utdanning hver uke, råder hun oss til.

Bevar kompetansen. Vi ser i dag at det er en trend at direktørene vil bytte ut gamle hoder med nye hoder, for å få fart på utviklingen. - Det er lite bærekraftig i lengden, mener Seres. Hun er av den klare oppfatning at det er nytt i hodet som gjelder. - De nye hodene blir også utdaterte etter fem år om de ikke blir tilført noe nytt, forklarer hun. - Derfor må vi fremfor alt satse på kontinuerlig utdanning av de ansatte, så de ikke blir utdaterte. Hun snakker for seg selv også, for hun ønsker ikke å bli kjørt av lasset når hun er femti.

Hva med NAV? Det er ingen tvil om at den digitale utviklingen kommer til å treffe NAV også. Vi spør henne om hvordan vi skal møte utfordringene i framtida og får en del klare svar: - Det der med å gjøre mer for mindre er tull, slår hun fast og fortsetter; - man gjør mer for mer. Nye systemer koster mer. NAV må forvalte den humankapitalen etaten disponerer, sørge for at *tacit knowledge* ikke går tapt. Bruk og kast mentaliteten er ikke bærekraftig, vi

må utvikle de ansatte og her har fagforeningene et ansvar, formaner hun. - Lag ei tverrfaglig liste over 50 temaer som NAV skal lære sine medarbeidere. Systemet må være enkelt og tillitsbasert, forklarer hun, - og det må være en dugnad. Arbeidsgiver betaler to timer i uka og den ansatte tar to timer av sin tid, pluss at det settes av en time til refleksjon. - Dette er utvikling, ikke konservering. Dette er å ta vare på de ansatte.

Framtidas NAV-jobber. Silvija Seres er veldig tydelig når vi snakker om NAVs datasystemer i dag: Det tayloristiske viset vi digitaliseres på, hvor alt blir målt og telt, er et blindspor. Vi må automatisere alt vi kan, men heller ikke mer, sier hun og forklarer: - Algoritmer kan ikke ta etiske avgjørelser. Vi må sette mennesket i fokus og det menneskelige skal være avgjørende for tolkningen av situasjonen. Hun mener den endringsreisen som vi i NAV er med på, ledet av Arbeids- og Velferdsdirektør Sigrun Vågeng og NAVs It-direktør, Thorbjørn Larsen, er utrolig spennende og hun er imponert av måten vi tar i bruk nye arbeidsmetoder og gjennomfører nye prosjekter i en så stor og distribuert organisasjon. Det kommer til å være et stort behov for mennesker også i framtida, men de må brukes på rett sted. - Du må ha håp og tro på at det er bruk for deg i framtida, formaner hun.

Samfunnet. Selv om digitalisering, robotisering og automatisering vil endre arbeidslivet, vil ikke resultatet nødvendigvis bli massearbeidsledighet. Seres mener vi vil se en dreining mot at omsorgsyrkene blir sett på som mer attraktive. Når de store butikkene automatiseres og blir selvbetjente, tror hun at kundene i større grad vil se mot spesialforretninger, der den menneskelige kontakten er en del av konseptet. - Vi må tegne et bilde av hvorfor vi er avhengige av mennesker. Selv om teknologi vil være i fokus, må menneskene stå i sentrum. - Vi ønsker til syvende og sist å forholde oss til mennesker - men de må ha teknologi i lomma!

Billedtekst Seres 1.jpg (dette bildet skal ikke være stort): Her fra foredraget hun holdt på Los IKT konferanse i oktober i år. (Foto: Jørund O. Gustavsen)